

Souhrn doporučení Národního institutu kvality a excelence zdravotnictví (NIKEZ) v oblasti diagnostiky karcinomu prostaty

Indikace diagnostického PSA u mužů s rizikem karcinomu prostaty

Na základě expertních doporučení by měla být indikace k vyšetření hladiny prostatického specifického antigenu (PSA) u mužů s rizikem vzniku karcinomu prostaty ve věku 50–90 let (medián 70 let) omezena na vybrané odbornosti. Vyšetření PSA by měli indikovat **praktičtí lékaři (001), urologové (706), kliničtí onkologové (402) a radiační onkologové (403)**.

Cílem doporučení je **optimalizace indikačního procesu a zvýšení efektivity diagnostiky** karcinomu prostaty při zachování medicínské účelnosti a odborné odpovědnosti.

Specifické situace pro indikaci diagnostického PSA i mimo základní odbornosti

Podle expertního panelu NIKEZ existují specifické klinické situace, kdy je oprávněné, aby vyšetření PSA indikovaly i jiné odbornosti než výše uvedené.

Endokrinologové (odbornost 104) mohou vyšetření PSA indikovat v souvislosti s léčbou testosteronem při deficitu androgenů, při terapii inhibitory 5-alfa-reduktázy nebo při úpravách hormonální léčby u žen po konverzi pohlaví.

Dále se doporučuje **uvolnit indikaci PSA** pro všechny odbornosti v případech diferenciální diagnostiky **zhoubných novotvarů kostí a chrupavky (C40, C41) a sekundárních nádorů kostí a kostní dřene (C79.5)**, aby se předešlo prodlení při diagnostice maligního onemocnění.

Ve zdůvodněných klinických situacích a s ohledem na celkový stav pacienta však může být vyšetření PSA indikováno kterýmkoliv lékařem bez omezení odbornosti.

Doporučení pro praxi (stručné shrnutí)

Vyšetření hladiny PSA mimo doporučený screening je indikováno:

- u mužů mladších 50 let při podezření na dědičnou formu karcinomu prostaty
- při léčbě testosteronem pro deficit androgenů
- při terapii inhibitory 5-alfa-reduktázy (např. při léčbě alopecie)
- při hormonální léčbě po změně pohlaví
- při diferenciální diagnostice kostních ložisek nebo jiných nádorových procesů
- při podezření na pokročilý či metastatický karcinom prostaty

Cílem doporučení je zajistit **včasnou diagnostiku i v méně obvyklých situacích** a zároveň **zamezit duplicitním či nadbytečným indikacím** vyšetření PSA.

Podrobněji viz materiál NIKEZ, <https://nikez.mzcr.cz/res/guideline/full-000276-sd-diagnosticke-psa-2024-09-23-13-18-17.pdf>